

Indonesia: Mahayana and Theravada Buddhism in Medan, North Sumatra

Phrapalad Raphin Buddhisaro^{1*}

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: raphind@yahoo.com

ABSTRACT

The article titled Indonesia: Mahayana and Theravada Buddhism in Medan, North Sumatra aims to report on the situation of Buddhism in Medan. from participating in activities Use literature and research studies. participatory observation and interview Write an essay in the form of an academic article. The study found that Buddhism in Medan has developed more. It is Mahayana and Theravada Buddhism, with the development from Mahayana, which is a Chinese Buddhist in Medan. who went to study and study Buddhism in Singapore and brought to be established and propagated in Indonesia Until there are many branches in Medan, Sumatra, Bali and Jakarta in China, Singapore and the United States. There are more than 18 branches in total. There is also a branch of Buddhism from Taiwan that respects the Buddha image. the next Buddha in the part of Theravada Buddhism in Medan There are both Buddhist and Theravada networks from Thailand and traditional Buddhism from Burma also has followers and practices in Medan. Most of the religions are Chinese and Indonesians who follow Buddhism, etc.

Keywords: Indonesia, Mahayana and Theravada Buddhism, Medan, North Sumatra

อินโดนีเซีย : พระพุทธศาสนามหายานและเถรวาทที่เมืองเมดาน สุมาตราเหนือ

พระปลัดระพิน พุทธิสารโร^{1*}

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: raphind@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง อินโดนีเซีย : พระพุทธศาสนามหายานและเถรวาทที่เมืองเมดาน สุมาตราเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานถึงสถานการณ์ของพระพุทธศาสนาในพื้นที่เมืองเมดาน จากการเข้าร่วมกิจกรรม ใช้การศึกษาจากเอกสารและงานวิจัย การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ เขียนเป็นความเรียงในรูปแบบบทความวิชาการ ผลการศึกษาพบว่าพระพุทธศาสนาในเมืองเมดานมีพัฒนาเพิ่มขึ้น โดยเป็นพระพุทธศาสนามหายานและเถรวาทโดยมีพัฒนาการมาจากมหายานที่มีเป็นชาวพุทธจีนในเมดาน ที่ไปศึกษาและเรียนพระพุทธศาสนาที่ประเทศสิงคโปร์ และนำมาก่อตั้งและเผยแผ่ในประเทศอินโดนีเซีย จนกระทั่งมีสาขาจำนวนมากทั้งในเมืองเมดานเกาะสุมาตรา บาห์ลี และจาการ์ต้า ในจีน สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา รวมทั้งหมดยกกว่า 18 แห่ง นอกจากนี้ยังมีสาขาพุทธจากไต้หวันที่น่าเชื่อถือเกี่ยวกับองค์พระศรีอริยเมตไตรย พระพุทธเจ้าองค์ต่อไป ในส่วนของพุทธศาสนาเถรวาทในเมืองเมดาน มีทั้งพุทธที่เป็นเถรวาทที่มีเครือข่ายจากประเทศไทย และพุทธศาสนาแบบแผนจากพม่าก็มีผู้นับถือและปฏิบัติในเมืองเมดานด้วย โดยศาสนิกส่วนใหญ่เป็นชาวจีน และชาวอินโดนีเซียที่น่าเชื่อถือพระพุทธศาสนา เป็นต้น

คำสำคัญ: อินโดนีเซีย, พระพุทธศาสนามหายานและเถรวาท, เมดาน, สุมาตราเหนือ

© 2023 JAE: Journal of Applied Education

บทนำ

นอกจากพระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ในการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้เกิดความมั่นคงภายในประเทศแล้ว การเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาไปสู่ประเทศอื่น ก็เป็นหน้าที่สำคัญของพระสงฆ์ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อการดำรงอยู่และการแพร่กระจายหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาให้คงอยู่ต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการเผยแผ่พุทธศาสนาในต่างประเทศนั้น จะส่งผลให้พุทธศาสนิกชนในประเทศต่างๆ จะได้รับรู้ถึงแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักธรรมคำสอน อันจะส่งผลให้พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรือง และเกิดความมั่นคงในโลกสืบไป (ไพฑูริย์ ตรงเที่ยง, เกษมชาติ นเรศ เสนีย์ และ ภาณุวัฒน์ รักติวงศ์, 2561) ซึ่งหนึ่งในประเทศที่พระสงฆ์ได้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นก็คือประเทศอินโดนีเซีย

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันประเทศอินโดนีเซียจะเป็นประเทศนับถือศาสนาอิสลาม แต่อดีตเคยมีพระพุทธศาสนาแบบมหายานเข้ามาประดิษฐานอยู่ พระพุทธศาสนาได้รุ่งเรืองมาก ประมาณพุทธศตวรรษที่ 12 มีโบราณสถานที่สำคัญ 2 แห่งอยู่ในอินโดนีเซีย คือ โบโรบูดูร์ หรือ บรมพุทโธ ตั้งอยู่ที่ราบเกตุ (kedu) ในภาคกลางของชวาห่างจากเมืองยอกยาการ์ตา (Jogjagata) ในปัจจุบันทางเหนือประมาณ 40 กิโลเมตร และพระวิหารเมนดุต (Mendut) ซึ่งอยู่ห่างจากโบโรบูดูร์ไปทางทิศตะวันออก 3 กิโลเมตร ต่อมาเมื่ออิสลามได้ขยายอำนาจครอบงำอินโดนีเซียในปีพุทธศักราช 2012 ชาวอินโดนีเซียส่วนใหญ่จึงเปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา การฟื้นฟูพระพุทธศาสนาได้เริ่มขึ้นใหม่อีกครั้งเมื่อประมาณ 10 กว่าปี

มานี้ เป็นการริเริ่มโดยพระสงฆ์ชาวลังกาและพระสงฆ์ชาวพื้นเมืองที่ได้รับการอุปสมบทไปจากวัดบวรนิเวศวิหารและวัดเบญจมบพิตรในประเทศไทย (ธรรมะไทย, 2560) พระพุทธศาสนาเข้าสู่หมู่เกาะอินโดนีเซียในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 4 ได้รับการเผยแพร่จากพ่อค้าชาวอินเดียในเกาะสุมาตรา ซวา และสุลาเวสี ราวค.ศ.423 มีพระภิกษุนามว่า Gunawarman เข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในซวา มีอาณาจักร Kaling หรือ Ho Ling ยอมรับนับถือและเลื่อมใสศรัทธา โดยขณะนั้นมีผู้ปกครองเป็นราชินีนามว่า Ratu Sima (Athyal, J. M., 2015)

ไม่สามารถนิยามได้ว่า พุทธศาสนาที่ดำรงอยู่ก่อนการสร้างรัฐชาติของอินโดฯ (คือ ก่อนทศวรรษ 1950) เป็นพุทธศาสนาแบบใด และคนใน Krecek (รวมทั้งที่อื่นๆ) อาจไม่ได้ต้องการนิยามนั้นด้วยซ้ำ แต่ทั้งนี้เมื่อพุทธศาสนาเติบโตขึ้นภายใต้รัฐธรรมนูญ พุทธแบบพม่าก็ถูกนำเข้าโดยพระชินรักขิตะ เมื่อปี ค.ศ. 1955 พุทธแบบไทยโดยศูนย์ฝึกอบรมพระธรรมทูตได้เข้าไปเผยแผ่เมื่อปี 1969 ซึ่งเป็นช่วงที่รัฐบาลพยายามสลายความเป็นจีนให้เข้ากับซวา พุทธศาสนาในรูปแบบจีน (รวมทั้งโรงเรียนและภาษาจีน) ถูกสั่งห้าม จึงเป็นโอกาสให้เถรวาทได้เติบโตภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาลเผด็จการ (Jesada Buaban, 2019)

“อินโดนีเซีย” ผืนดินแผ่นน้ำที่เคยสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางประเพณี วัฒนธรรม ในมิติของศาสนาพุทธและฮินดูมากกว่าพันปี แม้บางห้วงจังหวะของเวลาจะถูกแว่นวรรคไปบ้างก็ตาม จึงมีประจักษ์พยานหลักฐานที่ยืนยันความยิ่งใหญ่ได้นั้นก็คือมหาสถูปบุโรพุทโธ หรือบรมพุทโธ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของประเทศอินโดนีเซีย ตั้งอยู่ในภาคกลางของเกาะซวา ห่างจากยอกยาคาร์ตาไปทางตะวันตกเฉียงเหนือราว 40 กิโลเมตร สร้างขึ้นในระหว่างปี 1293-1393 เป็นศาสนสถานของศาสนาพุทธนิกายมหายาน ถ้าไม่นับนครวัดของกัมพูชา บุโรพุทโธจะเป็นศาสนสถานของศาสนาพุทธที่ใหญ่ที่สุดในโลก และองค์การยูเนสโกได้ประกาศให้บุโรพุทโธเป็นมรดกโลกในปี 2534 (Posttoday, 2555)

ภาพรวมของพระพุทธศาสนาในอินโดนีเซียมีถึง 4 นิกาย คือ มหายาน วัชรยาน เถรวาท และเอเกยาน เนื่องจากพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่เป็นชาวจีนดังนั้นมหายานจึงได้รับการนับถืออย่างแพร่หลายกว่านิกายอื่น ส่วนนิกายเถรวาทเพิ่งเริ่มเป็นที่ยอมรับนับถือจากพุทธศาสนิกชนในอินโดนีเซีย เนื่องจากหลักในการปฏิบัติของฝ่ายเถรวาทเน้นในด้านการดำรงชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ขณะที่ฝ่ายมหายานเน้นด้านพิธีกรรมและสังคมสงเคราะห์ ส่วนวัชรยานเน้นในรูปแบบของพิธีกรรม (ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์, 2556)

ศาสนสถานสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ได้รับการยกย่องให้เป็น 1 ใน 7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลก คือ บุโรพุทโธ ในเขตชวากลาง ถูกสร้างขึ้นในช่วงค.ศ.750-850 โดยราชวงศ์ไศเลนทร แปลว่า “กษัตริย์แห่งภูเขา” ศาสนสถานดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความคิดทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับจักรวาล จากภาพถ่ายทางอากาศแสดงให้เห็นเป็นรูปโดมใหญ่มีสถูปรอบๆ เป็นสัญลักษณ์ของจักรวาล ภาพแกะสลักรอบระเบียงทั้งสี่ด้านล้วนเป็นภาพพุทธประวัติ ส่วนใต้ฐานเจดีย์เป็นรูปแกะสลักภาพนูนแสดงให้เห็นโลกของความใคร่และตัณหา คนดีจะได้รับรางวัลด้วยการไปเกิดใหม่ในชีวิตที่ดีกว่าส่วนคนชั่วจะได้รับโทษในที่ต่ำกว่า (เอลซา ไชนูติน, 2552)

ประเทศอินโดนีเซียปัจจุบันมีวัดพระพุทธศาสนาอยู่ประมาณ 150 วัด ในจำนวนนี้ 100 วัด เป็นวัดฝ่ายมหายาน อีก 50 วัดเป็นวัดฝ่ายหินยาน(เถรวาท) วัดเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ในความดูแลของฝ่ายฆราวาส เพราะพระภิกษุมีจำนวนน้อย การปกครองดูแลพุทธศาสนิกชนขึ้นอยู่กับพุทธสมาคม ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในเมืองจาการ์ นครหลวงของอินโดนีเซีย และมีสมาชิก 6 แห่ง ตั้งอยู่ตามเมืองต่างๆ รวมมีสมาชิกทั้งสิ้นประมาณ 150,000 คน (ธรรมะไทย, 2560)

พระพุทธศาสนาในอินโดนีเซียมีส่วนผสมของฮินดูจนบางครั้งแยกกันไม่ออก ฮินดูและพุทธจึงอยู่ร่วมกันจนมีผู้มองว่า “ศาสนาพุทธแตกกิ่งก้านมาจากฮินดู แต่มีความอ่อนโยนและลึกซึ้งกว่า แผ่ขยายสู่จีนและผ่านทางการออกธุดงค์ของพระสงฆ์

ก่อนเข้าสู่ชาวและสุมาตรา โดยพื้นฐานแล้วศาสนาพุทธแตกสาขามาจากอินเดียจริง แต่ละทั้งแนวคิดเรื่องวรรณะ เช่นเดียวกับความเชื่อในเรื่องเทพเจ้าหลายองค์ และเสนอแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักศีลธรรม ชาวพุทธในอินโดนีเซียส่วนใหญ่เป็นคนจีน แม้จะเป็นพุทธที่ผสมผสานกับความเชื่อของบรรพบุรุษคือลัทธิเต๋าและขงจื้อ แต่คนจีนส่วนใหญ่ชอบบอกว่าตนเป็นคนพุทธ (ศิริพร โตทองคำ, 2549)

เนื่องด้วยระหว่าง 12-16 ธันวาคม 2565 ผู้เขียนได้ร่วมปฏิบัติศาสนกิจกับคณะสงฆ์อินโดนีเซีย ในพิธีถวายมหาสังฆทาน ณ Mahakaruna Buddhist Center Wihara Mahavira Ghaha Medan เมืองเมดาน จังหวัดสุมาตราเหนือ สาธารณรัฐ อินโดนีเซีย 12 -16 ธันวาคม พ.ศ. 2565 เจตนารมณ์การไปเพื่อร่วมพิธีกรรมและการศึกษาพื้นที่หรืออาณาบริเวณของประเทศอินโดนีเซีย เนื่องด้วยหลังจากสถานการณ์โควิดที่ผ่านทำให้ทุกอย่างหยุดไปเป็นเวลานานอย่างน้อยเกินกว่าสองปีที่ผ่านมา ทำให้ภาวะหยุดความเคลื่อนไหวของโลก ทั้งภาวะชะงักงัน ในการทำกิจกรรมของชาวพุทธในประเทศอินโดนีเซีย ห่างหายไปก็คือไม่เคยมีกิจกรรมที่เนื่องด้วยศาสนาเลย ดังนั้นจึงได้มีการเชิญพระจากประเทศไทย พระสงฆ์ในประเทศอินโดนีเซียไปร่วมสังฆทานด้วย ทั้งในส่วนของมหายานทั้งในส่วนของเถรวาทจากศรีลังกาเถรวาทจากพม่าเถรวาทจากอินโดนีเซียเองเข้ามาปฏิบัติศาสนกิจร่วมกันคือเป็นงานถวายมหาสังฆทาน อันนี้ความน่าสนใจอยู่ตรงที่ว่าในการทำกิจกรรมของชาวพุทธในประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งถือว่าเป็นประเทศมุสลิมใหญ่ของโลก แต่ก็มีกิจกรรมในลักษณะที่เป็นกิจกรรมของชาวพุทธ แลกเปลี่ยนกิจกรรมที่เนื่องด้วยลักษณะทางศาสนา เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวพุทธ จีน ชาวพุทธพื้นเมือง ชาวพุทธจากนานาชาติก็คือจากประเทศไทย รวมทั้งกิจกรรมของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพุทธมหายานกับพุทธเถรวาทภายในดินแดนประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งมีความหมายเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งเป็นการสร้าง ความเชื่อมโยงระหว่างพระพุทธศาสนา เถรวาทกับมหายาน ทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี ความเข้าใจที่ดี และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมทางศาสนา ซึ่งในการเดินทางในครั้งนี้จะได้นำมาเล่าแบ่งปัน เพื่อเป็นการยืนยันข้อมูลให้สอดคล้องกับช่วงเวลาของการเดินทางในช่วงนี้ว่าพระพุทธศาสนาในประเทศอินโดนีเซีย ยังคงมีพัฒนาการเป็นไปในทิศทางที่ดี โดยดูจากโครงสร้างของสิ่งก่อสร้างที่วัดที่เรามาร่วมกิจกรรมนี้ และดูจากจำนวนสาขาที่มีการขยายไปจำนวนมากของแต่ละสาขา และจากการสอบถามพระสงฆ์เถรวาทที่ติมหายานที่ดีก็จะยืนยันคล้ายกันว่าพระพุทธศาสนาในประเทศอินโดนีเซีย กำลังฟื้นคืนกลับมาโดยดูจากสถิติของศาสนสถานเพิ่มขึ้นและการเข้าร่วมกิจกรรมของชาวพุทธที่มีความแตกต่างหลากหลายมากขึ้น จึงจะได้นำมาเล่าแบ่งปันเป็นประสบการณ์ของการเดินทางระหว่างวันที่สิบสองถึงสิบหกธันวาคมสองพันห้าร้อยหกสิบห้า

อาณาบริเวณศึกษาเมดาน

ด้วยความที่ผู้เขียนไปอินโดนีเซียในหลายๆ ครั้ง โดยเฉพาะเมดาน แต่ก็ไม่ได้เขียนถึงเมดานบริบทเชิงพื้นที่ทั้งภาพจำเกี่ยวกับพื้นที่ของเกาะนี้จะมีทั้งในส่วนของอาเจะ ที่เคยเป็นมีหลักฐานว่าเป็นชุมชนทางการการค้านับแต่สุโขทัย การได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์สึนามิ ในช่วง พ.ศ. 2547 เช่นเดียวกับประเทศไทย หรือการเป็นแบ่งแยกเมืองอาเจะ ให้ใช้กฎหมายอิสลามในประเทศอินโดนีเซีย แต่ทั้งหมดอยู่บนเกาะสุมาตราเหนือ และมีเมืองเมดานเป็นเมืองหลัก หรือมณฑลวงก็คงไม่ผิด ซึ่งในการเขียนถึงจะได้นำข้อมูลจากแหล่งที่ค้นคว้าได้ มานำเสนอศึกษาถึงเมืองเมดานในเชิงพื้นที่ศึกษาร่วมกันว่า

เมืองเมดาน (อินโดนีเซีย: Medan, แม่แบบ:IPA-id) เป็นเมืองที่คณะของพวกเราได้เดินทางไป โดยเมื่อดังกล่าวนี้เป็นเมืองหลักและเมืองที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดสุมาตราเหนือ เป็นหนึ่งในสี่เมืองศูนย์กลางหลักของอินโดนีเซียร่วมกับจาการ์ตา, ซูราบายา และมาเกซาร์ จากสำมะโน ค.ศ. 2020 เมดานมีประชากรในเขตเมือง 2,435,252 คน และในเขตปริมณฑลมากกว่า 3.4 ล้านคน ทำให้เป็นเขตปริมณฑลที่ใหญ่เป็นอันดับ 4 ของประเทศ ความเป็นมาเกี่ยวกับเมืองเมดาน มีบันทึกของพ่อค้า

ชาวโปรตุเกสในช่วงต้นศตวรรษที่ 16 ชื่อเมตันเพี้ยนมาจากคำว่า Maidhan ในภาษาทมิฬ หรือที่เรียกว่า Maidhāṇam (ทมิฬ: மைதாணம்) แปลว่าพื้นดิน ซึ่งเชื่อว่ารับอิทธิพลมาจากภาษามลายู ซึ่งปรากฏในพจนานุกรมกาโร-อินโดนีเซียที่ Darwin Prinst SH เขียนไว้พร้อมตีพิมพ์ในปี 2545 ที่ให้ข้อมูลว่า เมตันมีจุดกำเนิดมาจากหมู่บ้านที่เรียกว่า กัมปงเมตัน (หมู่บ้านเมตัน) ซึ่งก่อตั้งโดย Guru Patimpus ประมาณปี ค.ศ. 1590 พื้นที่ดั้งเดิมของเมตันเป็นพื้นที่บริเวณที่แม่น้ำเดอลี (Deli River) และแม่น้ำบาบูรา (Babura River) มาบรรจบกัน จากบันทึกของพ่อค้าชาวอาหรับ ในช่วงต้นศตวรรษที่ 16 มีบันทึกไว้ว่า ชื่อเมืองเมตันมีที่มาจากมะดินะฮ์ ซึ่งเป็นชื่อเมืองศักดิ์สิทธิ์ในภาคตะวันตกของซาอุดีอาระเบีย อย่างไรก็ตามมีแหล่งข้อมูลอื่นที่ระบุว่าชื่อของเมตันที่จริงมาจากคำในภาษาฮินดีของอินเดียที่ว่า "Maidan" แปลว่า "พื้นดิน" หรือ "ที่ดิน" ขนพื้นเมืองดั้งเดิมของเมตันย้ายถิ่นฐานมาจากคาบสมุทรมลายู ประเทศมาเลเซียปัจจุบัน เมตันอยู่ภายใต้การปกครองของสุลต่านแห่งอาเจะฮ์ มีพัฒนาการเจริญรุ่งเรืองอย่างมาก และในรัชสมัยปีที่สองของสุลต่าน Deli (ระหว่าง 1669-1698) เมตันเกิดมีสงคราม/ขึ้น และมีการสู้รบกับกองทหารม้าจากอาเจะฮ์ จนทำให้เมตันขาดการเหลียวแลจากอาเจะฮ์ ไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร จนถึงปี ค.ศ. 1860 มีการเข้ามาของชาวดัตช์ มีการริเริ่มเพาะปลูกยาสูบ จนทำให้เมตันเป็นเมืองสำคัญทางด้านเศรษฐกิจในภูมิภาค ในปี 1918 เมตันได้กลายเป็นเมืองหลวงอย่างเป็นทางการของจังหวัดสุมาตราเหนือ

ภาพที่ 1 วัดพุทธเถรวาทที่เมืองเมดาน อินโดนีเซีย

ที่มา: ภาพโดยผู้เขียน, 15 ธันวาคม 2565

เมตันมีลักษณะภูมิอากาศป่าฝนเขตร้อนที่ไม่มีฤดูแล้งแท้จริง อุณหภูมิเฉลี่ยในเมืองประมาณ 27 องศาเซลเซียส (81 องศาฟาเรนไฮต์) เนื่องจากความเจริญของเมตันและแรงดึงดูดในการประกอบอาชีพ ทำให้มีการอพยพของคนอินโดนีเซียทั้งจากเกาะชวาและในเกาะสุมาตราเองมายังเมตัน รวมถึงชาวจีนและอินเดียด้วย จึงมีความหลากหลายของเชื้อชาติในเมตันอย่างมาก มีการพูดภาษาอย่างหลากหลาย แต่ภาษาที่มีการใช้อย่างแพร่หลายคือภาษาอินโดนีเซียและภาษาอังกฤษ ภาษาจีนฮกเกี้ยนมีใช้ในกลุ่มคนจีน มีอาคารเก่าแก่จำนวนมากในเมตันที่ยังคงรักษาสถาปัตยกรรมของชาวดัตช์เอาไว้ อาคารเหล่านี้รวมถึงศาลากลางจังหวัดเก่า ไพรชณีย์กลาง และอาคาร The Tirtanadi Water Tower ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของเมืองเมตันด้วย การขนส่งและเดินทาง ในเมืองเมตันยังคงนิยมการโดยสาร รถสามล้อที่เรียกว่า 'motorized becaks' อยู่ เนื่องด้วยสามารถพบเห็นอยู่ทั่วไป ราคาถูก และสามารถต่อรองราคาได้ด้วย นอกจากนี้ยังมีการขนส่งประเภทอื่น เช่นรถ

แท็กซี่และมินิบัสที่เรียกว่า sudako มีทางรถไฟจากเมดานเชื่อมต่อไปยังเมืองต่างๆ ทัวเกาะสุมาตรา และท่าเรือที่มีความสำคัญเพื่อการขนส่งสินค้า สนามบินนานาชาติกัวลาเนามู ตั้งอยู่ใจกลางเมืองเมดาน มีสายการบินทั้งในและต่างประเทศสามารถเลือกโดยสารได้อย่างมากมาย สายการบินที่เดินทางไปเมดานมีสายการบิน Lion Air, Garuda Indonesia, Air Asia, Malaysia Airlines, Singapore Airlines, SilkAir, Firefly, Merpati, Batavia Air และ Valuair แต่คณะของพวกเราเลือกสายการบินแอร์เอเชีย ได้ร่วมเดินทางด้วยความคุ้นชินและราคาเหมาะสมแก่การเดินทางในคราวครั้งนี้ด้วยเช่นกัน

ด้วยผู้เขียนเดินทางมาหลายๆ ครั้งในอินโดนีเซีย จะเห็นพัฒนาการของเมืองและในคราวครั้งล่าสุด ก็ได้เดินทางชมโดยการขับรถดูเมืองและแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารพื้นเมืองที่อินโดนีเซีย ที่เห็นวิถีอาหารที่หลากหลาย และมีความเป็นเอกภาพในองค์กรด้วยเช่นกัน ทำให้ได้บรรยากาศของความเป็นเมดานในอีกครั้งก่อน ที่จะกลับมายังประเทศไทย ทำให้เห็นว่าพัฒนาการของความเป็นเมืองได้กลายเป็นประเด็นสำคัญและมีส่วนสำคัญต่อประเด็นร่วมของความเป็นเมืองด้วย แต่การเดินทางในวันนั้นเดินทางไปวัดในพระพุทธศาสนาทั้งวัดแบบมหายาน วัดเถรวาทแบบประเทศไทย ทำให้เห็นว่าพัฒนาการของพระพุทธศาสนากำลังมีพัฒนาการมากขึ้น ทั้งการเชื่อมโยงข้ามแดนของพระพุทธศาสนา การไปมาหาสู่ของสมาชิกในชุมชนทางศาสนา การมายังประเทศไทยของกลุ่มชาวพุทธอินโดนีเซีย การข้ามกันไปมาของชาวพุทธหรือการมีกิจกรรมร่วมกันเหมือนที่ผู้เขียนไปครั้งนี้ ได้ทำให้เห็นพัฒนาการของพระพุทธศาสนาดังปรากฏที่ได้นำมาเล่าแบ่งปันดังปรากฏนี้ด้วย

พระพุทธศาสนาที่อินโดนีเซีย

พระพุทธศาสนาที่เคยเจริญรุ่งเรืองในอดีตเป็นมหายาน มีไชเถรวาท ดังตัวอย่างเจดีย์บรมพุทโธ ณ ซวากลาง เป็นต้น ส่วนการสูญหายไปของพระพุทธศาสนาสันนิษฐานกันว่าเกิดขึ้นนับแต่การเข้ามาของพ่อค้ามุสลิม อาหรับ ซึ่งนอกจากจะค้าขายแล้วยังมาพร้อมกับการเผยแผ่ศาสนา การจะสามารถสร้างเครือข่ายทางการค้ากับพ่อค้าเหล่านั้นได้ดีคือการเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลามเช่นเดียวกัน อันเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งเพื่อสร้างความไว้วางใจ แต่ทั้งนี้ไม่ควรเข้าใจว่าศาสนาอิสลามในอินโดนีเซียมีความเคร่งครัด ดังที่พบในตะวันออกกลาง นักวิชาการเชื่อว่า อิสลามได้ถูกผสมไปด้วยพราหมณ์และพุทธอันเป็นความเชื่อ ดังเดิม กล่าวคือ มิได้เป็นการทำให้ชาวอินโดนีเซียเป็นอิสลาม (Islamization of Java) หากแต่อิสลามถูกทำให้เป็นชวามากกว่า (Javanization of Islam) (Headley, 2004) การฟื้นฟูพระพุทธศาสนาเถรวาทในอินโดนีเซีย ผ่านการเคลื่อนย้ายแบบข้ามพรมแดน ผ่านชุมชนชาวจีน และกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองที่พยายามฟื้นคืนกลับพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นมาอีกครั้ง

เมื่อสอบถามข้อมูลและพบด้วยตนเอง จะมีคณะสงฆ์จากหลายคณะ เช่น Mettayana Buddhist Centre ซึ่งทราบว่าพระพุทธศาสนาที่เชื่อในพระศรีอริยเมตไตรยในพระองค์ต่อไปและได้จัดตั้งวัดใหญ่ โดยมีโรงเรียนการกุศลที่ทางวัดได้จัดขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาของนักเรียนในเขตเมดาน รวมทั้งมีวัดเถรวาทในฝ่ายมหายานที่เป็นสาขาและก่อตั้งโดย พระราชพิศาลสุธี (อาจ อาวุธปัญญา) เจ้าคณะจังหวัดบุรีรัมย์ (ธรรมยุติ) เจ้าอาวาสวัดทุ่งโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยศิษย์ของท่านที่ไปอยู่จำพรรษา เรียนภาษาไทย พร้อมทั้งการข้ามกลับไปกลับมาของศิษย์เหล่านี้ระหว่างไทยกับอินโดนีเซีย และนำแบบแผนของสงฆ์สายป่าไปเผยแผ่ในอินโดนีเซีย ซึ่งผู้เขียนได้พบสัมภาษณ์ ซึ่งท่านเหล่านี้สามารถพูดภาษาไทยได้ดี สอบถามเชิงลึกแจ้งว่าเคยไปอยู่จำพรรษา เป็นเวลา 4 ปี ที่วัดพระอุปัชฌาย์อาจารย์ในสายปฏิบัติของตัวเอง ศึกษาจากลักษณะทางกายภาพการออกแบบวัด การออกแบบแนวปฏิบัติ เป็นความพยายามที่จะรักษารูปแบบของวัดป่าแบบไทยไว้ โดยมีกฎีกาพื้นสูงประหนึ่งเป็นการจำลองวิถีปฏิบัติแบบดั้งเดิมไว้ในแบบคณะสงฆ์ของธรรมยุติการนิภายใน

ประเทศไทย ที่มีหลวงพ่อบ้าง จากจังหวัดบุรีรัมย์ มีการยึดวัตรปฏิบัติในการบิณฑบาตทุกวัน ฉันทาอาหารมือหรือสองมือ การครองจีวรก็ดีการสนทนาธรรมก็ดีก็จะมีชาวพุทธมาร่วมสวดมนต์ เจริญกรรมฐานในทุกวันเสาร์และวันอาทิตย์ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประมาณสามร้อยคนโดยประมาณในเกือบทุกอาทิตย์ โดยใช้ภาษาอินโดนีเซียเป็นเครื่องมือสื่อสาร ระหว่างชาวอินโดนีเซียพื้นเมือง และชาวจีนซึ่งก็ใช้ทั้งภาษาจีนและภาษาอินโดนีเซีย

ในส่วนของพระพุทธศาสนาหายาน ที่ผู้เขียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในศาสนกิจของทางวัด ซึ่งจะเป็นวัดของพุทธศาสนาในส่วนของหายานซึ่งเป็นพระสงฆ์ชาวอินโดนีเซีย ที่มีเชื้อสายจีนแต่ได้ไปบวชในพุทธศาสนาแบบมหายานในประเทศสิงคโปร์ และกลับมาบ้านเกิดในประเทศอินโดนีเซีย ได้พัฒนาบ้านเกิดผ่านวัดและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในอินโดนีเซีย จนมีอารามที่ใหญ่โตหลายสาขาในอินโดนีเซีย รวมทั้งสามารถรองรับศาสนิกและผู้แสวงบุญได้จำนวนมาก ซึ่งท่านเป็นพระราชกณะจากประเทศไทยในชื่อของท่านฮุย สง ก็คือพระคณาจารย์จีน ซึ่งถือว่าเป็นภาพของความน่าประทับใจ ทั้งนี้ในส่วนของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของทางวัดของหายาน จะมีการพิมพ์หนังสือธรรมะรวมทั้งการออกวารสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในหลากหลายรูปแบบ ทั้งในฐานะที่เป็นหนังสือที่เป็นตัวธรรมะที่เป็นทั้งภาษาจีนภาษาอินโดนีเซีย

ภาพที่ 2 ผู้เขียนร่วมสังเกตการณ์กับชาวพุทธเถรวาท และชาวพุทธฝ่ายมหายานในเมืองเมดาน อินโดนีเซีย

ที่มา: ภาพโดยผู้เขียน, 12-16 ธันวาคม 2565

จากการสำรวจข้อมูลทั้งในส่วนของการเข้าไปยังพื้นที่ของวัด และการศึกษาเอกสารข้อมูลดังปรากฏ อาทิ Ditthisampanno Bhikkhu (2015) Buddhism in Indonesia, past and present หรือในงานของ Brown, I. E. M. (2004) The revival of Buddhism in modern Indonesia งานของ Husen Dhammahuto. (2013) The Buddhist monks' roles in propagating Buddhism in Indonesia หรือในงานการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาเถรวาทในอินโดนีเซีย ผ่านการเคลื่อนย้ายแบบข้ามพรมแดน หรือในเอกสารวารสารของทางวัดเอง เช่น Majalah Buddhis Indonesia (Indonesian Buddhist Magazine) Vesakh Eddition 2562/2018 [Indonesia Buddhist Center Association, Jakarta Utara] หรือในเอกสาร Majalah Buddhis Indonesia (Indonesian Buddhist Magazine) Chinese Lunar New Year Edition 2562/2018 [Indonesia Buddhist Center Association, Jakarta Utara] ในเอกสารของ Chaokun Hui-Song Mahanayaka. (2017) Buletin Mahavira. Indonesia Buddhist Center Association, Tahun โดยทั้งหมดจำแนก

ออกเป็น 2 ส่วน คือ (ก) เป็นการศึกษาพัฒนาการของพระพุทธศาสนาในอินโดนีเซียในช่วงหลัง ที่เป็นพัฒนาการที่เนื่องด้วยความนับถือของชาวพุทธในประเทศอินโดนีเซีย (ข) ในส่วนของวัดที่ผู้เขียนไปร่วมกิจกรรม ก็ได้นำเสนอภาพลักษณ์การทำงานและการขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาในประเทศอินโดนีเซีย แม้จะเป็นความพยายามของกลุ่มเฉพาะชาวจีน แต่อย่างน้อยก็ได้เห็นความพยายามที่จะขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาในอินโดนีเซีย อย่างต่อเนื่อง และทบทวน ดังนั้นการเดินทางเข้าร่วมงานดังกล่าวหลังจากที่สถานการณ์โควิด ได้หยุดทุกอย่างไว้กับการหยุดความเคลื่อนไหว หลังสถานการณ์ปกติพระพุทธศาสนาในอินโดนีเซียที่เคยปิด ก็เปิดโอกาสให้เกิดความเคลื่อนไหว เชื่อมโยงระหว่างกันและกัน และข้าพเจ้าผู้เขียนก็ได้ร่วมเดินทางด้วยในคราวครั้งนี้ทำให้เห็นพัฒนาการของพระพุทธศาสนาและการขับเคลื่อนในคราวครั้งนี้จากกิจกรรมของการเดินทางร่วมกิจกรรมของพระพุทธศาสนาในคราวนี้

นอกจากนี้ในเอกสารที่เป็นวารสารของทางวัดได้ออกทั้งแถลงการณ์ และกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยวารสารจะเป็นทั้งภาษาจีน อินโดนีเซียและบางส่วนเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการทำงานพระพุทธศาสนาของชาวอินโดนีเซียมีความเข้มแข็งและเข้มข้นในการทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาอย่างทุ่มเท ด้วยสถิติของจำนวนสาขาที่ขยายเพิ่มขึ้น และมีพลเมืองเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน รวมทั้งในหนังสือที่จัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษในชื่อ Sutra Bhaisajyaguru (Vihara Mahavira Graha Pusat, 2011) ที่มีคำโปรยเป็นภาษาอังกฤษว่า Sutra of the Merit and Virtue of the Past Vows of Medicine Master Vaidurya Light Tathagata [พระสูตรว่าด้วยบุญคุณและอานิสงส์แห่งคำปฏิญาณในอดีตของอาจารย์ไวฑูรย์ แสงแห่งองค์พระตถาคต]

ข้อเด่นของพุทธศาสนาเถรวาทและมหายานอินโดนีเซีย

โดยกลุ่มคือการพยายามนำพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทเข้ามายังประเทศอินโดนีเซีย โดยมีกลุ่มคนที่นับถือเป็นชาวจีนและชาวพื้นเมือง ทำให้การนับถือและการถือปฏิบัติได้กลายเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ การถือปฏิบัติก็จะเป็นเอกลักษณ์ของหมู่กลุ่มตัวเอง อันหมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์จีน ทั้งจีนพื้นเมือง และจีนโพ้นทะเล ที่เข้ามามีบทบาทในทางเศรษฐกิจภายในอินโดนีเซีย ก็ได้มีผลต่อการแสดงออกทางศาสนาตามธรรมเนียมปฏิบัติภายในวิถีของการความเป็นชาติพันธุ์ ในส่วนของกลุ่มชาวพุทธเถรวาทก็มีการรวมกลุ่มกันโดยยึดถือเถรวาทจากประเทศไทย หรือประเทศอื่นๆ ที่มีทั้งจากพม่า ไทย และศรีลังกา แต่ทั้งหมดอยู่ในกลุ่มความเป็นชาวพุทธพื้นเมืองหรือชาวชวา ซึ่งนับว่าเป็นกลุ่มที่มีความพยายามและค่อยๆ ขยายจำนวนเครือข่ายมากขึ้น ทั้งในเชิงกิจกรรมและการทำงานร่วมกันระหว่างเถรวาทและมหายานในประเทศอินโดนีเซีย ดังกรณีที่ผู้เขียนไปร่วมกิจกรรมที่วัดฝายจินซึ่งก็มีการนิมนต์พระภิกษุจีนฝ่ายมหายานที่อยู๋ในอินโดนีเซีย และจากสิงคโปร์มาร่วมงาน รวมทั้งเถรวาทจากประเทศไทย เช่นผู้เขียนพร้อมคณะ และพระเถรวาทคนพื้นเมืองที่อยู๋ในอินโดนีเซีย แต่จะมีการบวชถือปฏิบัติจากพม่า และถือปฏิบัติจากประเทศไทย เป็นต้น แต่ทั้งหมดมีความพยายามและเป็นความต้องการของชาวพุทธในประเทศอินโดนีเซียเอง ที่มีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งกลายเป็นกิจกรรมของการเริ่มเดินทางในครั้งนี้

บทสรุป

บันทึกการเดินทางจึงเป็นประสบการณ์ของการเดินทางที่มีเป้าหมายเพื่อศึกษาพื้นที่ผ่านประสบการณ์ตรง ที่ได้พบเห็นจริง เดินทางจริงเป็นประสบการณ์ของการเดินทาง ทำให้เราได้เห็นเป้าหมายหรือมีเป้าหมายต่อการเดินทางตามประสบการณ์ตรงและประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้น เห็นชีวิตของชาวพุทธในต่างประเทศ เห็นความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมที่

เกิดขึ้นจริงในประเทศที่เคยเป็นส่วนหนึ่งของพระพุทธศาสนา และเห็นความประสานลงตัวระหว่างชาวพุทธ และชาวพื้นเมืองที่เป็นพลเมืองส่วนใหญ่และไม่ได้นับถือพระพุทธศาสนาด้วยเช่นกัน บันทึกเล่าเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่เมดาน จึงเป็นประเด็นการศึกษาพื้นที่ ที่เนื่องด้วยพระพุทธศาสนา บันทึกช่วงเวลาของการเดินทางระหว่างพระพุทธศาสนา และชุมชนนานาชาติผ่านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาด้วยกัน ดังนี้ (1) การเดินทางจึงเป็นการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างชาวพุทธด้วยกัน (2) การเดินทางทำให้เห็นความแตกต่างของพื้นที่และชุมชนทางพระพุทธศาสนาในการอยู่ร่วมกัน (3) ชุมชนทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน ทำให้เกิดความเคลื่อนไหว (4) พระพุทธศาสนามีลักษณะที่สอดประสานเชื่อมกันและกันของชาวพุทธ ในการเคลื่อนไปมาหากันอย่างมีเป้าหมายและเป็นการขับเคลื่อนในองค์กรรวมของพระพุทธศาสนาและชาวพุทธด้วย นับเป็นความน่าประทับใจ และเขียนไว้เป็นอนุสรณ์ของการเดินทางในครั้งนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- เอลซา ไชนุดิน. (2552). *ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ไพฑูรย์ ตรงเที่ยง, เกษมชาติ นเรศเสนีย์ และ ภาณุวัฒน์ รักดีวงศ์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศอินโดนีเซีย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 37(4), 109-120.
- ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. (2556). *พระพุทธศาสนาในประเทศไทยเพื่อนบ้าน*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- ธรรมะไทย. (2560). *การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่อินโดนีเซีย*. สืบค้น 1 มีนาคม 2566. จาก <http://www.dhammathai.org/thailand/missionary/indonesia.php>.
- ศิริพร โตทองคำ. (2549). *อินโดนีเซีย*. กรุงเทพฯ: สู่โลกกว้าง.
- Athyal, J. M. (Ed.). (2015). *Religion in Southeast Asia: An Encyclopedia of Faiths and Cultures: An Encyclopedia of Faiths and Cultures*. California: ABC-CLIO.
- Brown, I. (2005). The revival of Buddhism in modern Indonesia. In R. Martin (Eds.). *Hinduism in Modern Indonesia*. (pp. 45-55). New York: Routledge.
- Chaokun Hui-Song Mahanayaka. (2017). Buletin Mahavira. Tahun: Indonesia Buddhist Center Association.
- Ditthisampanno Bhikkhu. (2015). Buddhism in Indonesia, past and present. In *The 5th International Conference Buddhism & Australia*. Perth, Western Australia: The IC Buddhism & Australia.
- Husen Dhammahuto. (2013). *The Buddhist monks' roles in propagating Buddhism in Indonesia*. (Master's Thesis, Mahachulalongkornrajavidyalaya University).
- Jesada Buaban. (2019). Thai Buddhism for Indonesian Elites. *Journal of Social Science MBU*, 2(1), 132-147.
- Majalah Buddhis Indonesia. (2018). *Indonesian Buddhist Magazine, Vesakh Eddition*. Jakarta Utara: Indonesia Buddhist Center Association.
- _____. (2018). *Indonesian Buddhist Magazine, Chinese Lunar New Year Edition*. Jakarta Utara: Indonesia Buddhist Center Association.

Posttoday. (25550. วิถีธรรม(ชาติ)ในอินโดนีเซีย. สืบค้น 1 มีนาคม 2566. จาก
<https://www.posttoday.com/lifestyle/177084>.

Vihara Mahavira Graha Pusat. (2011). Sutra Bhaisajyaguru. Vihara Mahavira Graha Pusat. Retrieved 2
September 2022. from <https://mahaviragrha.com>.